

Fra Krig og Fred

Dansk Militærhistorisk Kommissions
Tidsskrift 2014/2

Fra Krig og Fred

Dansk Militærhistorisk Kommissions Tidsskrift 2014/2

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2014

Sat og tryk: Specialtrykkeriet Viborg

Omslag: Donald Jensen, Unisats ApS

Billedet på forsiden af tidsskriftet:

Officeren, kartografen og videnskabsmanden Oluf Nicolai Olsen (1794-1848) var den dynamiske arkitekt bag den danske militærgeografi og var en af hovedkræfterne bag udviklingen af det moderne topografiske landkort. Olsen havde et internationalt udsyn og hentede ikke mindst inspiration fra Frankrig, hvilket også prægede hans videnskabelige og kartografiske produktion. Olsen blev den første chef for Generalstabens Topografiske Afdeling. Det var en position, han bestred frem til sin død.

Billedet på bagsiden af tidsskriftet:

Dansk Militærhistorisk Kommissions logo:

Det ældste billede af en dansk soldat, landsknægt fra Den Store Garde i Kong Hans' hær under operationerne i Ditmarsken i vinteren 1500. Træsnit fra en skillingsvise.

Om udvalg af artikler, akademisk originalitet og samt redaktion:

- Forslag til artikler kommer fra forfatter, medlemmer (se: www.milhiskom.dk) og kommissionens kontaktpersoner på universiteterne (professor Gunner Lind/KU, lektor Claus Bundgård Christensen/RUC, lektor Thomas Wegener Friis/SDU, lektor Iben Fønnesberg-Schmidt/AAU og lektor Niels Wium Olesen/AU).
- Udvalg gennemføres af redaktøren med nødvendig inddragelse af periode- og områdeviden fra kontaktpersonerne samt kommissionens styrelse og yderligere medlemmer.
- Der indhentes udtalelser af to lektorer for hver artikel med henblik på peer review. Lektørerne har hidtil været valgt fra kommissionens medlemskreds og medlemmerne af den svenske søsterkommission, men de kan også vælges uden for disse.
- På grundlag af udtalelserne afvises artiklen eller gennemgår den afsluttende tilpasning på grundlag af udtalelserne i samarbejde mellem forfatter og redaktør.

ISSN: 2246-3070

Dansk Militærhistorisk Kommissions Tidsskrift

Er i 2014 trykt med støtte fra Helen og Ejnar Bjørnows Fond

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller anden mangfoldiggørelse af denne bog er kun tilladt med forlagets tilladelse eller ifølge overenskomst med Copy-Dan

Syddansk Universitetsforlag

Campusvej 55

5230 Odense M

Tlf. 6615 7999

Fax 6615 8126

www.universitypress.dk

Indhold

BIDRAGYDERE	7
REDAKTØREN:	
Forord.	9
STIG ROAR SVENNINGSSEN:	
Krigen og landskabet – 250 års dansk militærgeografi	11
<i>Summary</i>	58
MICHAEL HESSELHOLT CLEMMESSEN:	
The Royal Navy North Sea War Plan 1907-1914	59
<i>Resumé</i>	112
JAKOB BRINK RASMUSSEN:	
Den danske FN-bataljon i den ikke-anerkendte stat Republika Srpska Krajina, 1992-1995	116
<i>Summary</i>	175
DAVID VESTENSKOV:	
Krig i Afghanistan gennem fire årtier: En analyse af udviklingen i historieskrivningen	177

Bidragydere

Stig Roar Svenningsen

Cand.scient.soc. 2010 i historie og geografi fra Roskilde Universitet på et speciale om arealkonflikter i forbindelse med opførelsen af Københavns Befæstning i slutningen af 1800-tallet. Nu ph.d.-stipendiat ved Det Kongelige Bibliotek med fokus på dansk kartografihistorie 1800-2000 og kort som kilder til landskabet. Forskningsinteresser dækker både civile og militære aspekter af miljø- og landskabshistorie, men især hærens produktion af kort og geografiske data som kilder til fortidens landskab.

Michael Hesselholt Clemmesen

Pensioneret brigadegeneral med hovedfagseksamen i historie fra Københavns Universitet. Nu seniorforsker ved Forsvarsakademiets Center for Militærhistorie og præsident for Dansk Militærhistorisk Kommission. Nuværende forskningsfokus er militær idéhistorie samt dansk og nordeuropæisk strategihistorie fra 1870 til 1940. Seneste større udgivelse med relevans for artiklen var *Det lille land før den store krig. De danske farvande, stormagtsstrategier, efterretninger og forsvarsforberedelser omkring kriserne 1911-13* (2012).

Jakob Brink Rasmussen

Cand.mag. i historie fra Københavns Universitet 2013. Fra september 2014 ansat ved Forsvarsakademiets Center for Militærhistorie, hvor han arbejder med nyere danske militærarkiver og undervisning. Tidligere ansættelser inkluderer Forsvarets Bibliotek.

David Vestenskov

Cand.mag. i historie fra Københavns Universitet 2011. Har siden 2012 været ansat ved Forsvarsakademiets Center for Militærhistorie som projektforsker med særligt fokus på afghansk militærhistorie, historie og international sikkerhedspolitik. Hans nuværende forskning omfatter oprørsbevægelser og oprørsbekæmpelse i den centralasiatiske region samt regional fredsopbygning.

Forord

Hermed andet nummer af tidsskriftets første årgang. Udgivelse er blevet økonomisk mulig på grund af støtten fra Helen og Ejnar Bjørnows Fond. Med hensyn til baggrunden for tidsskriftet og målet ned udgivelsen vil jeg henvise til forordet i første nummer. Dette nummers artikler opnår også denne gang at illustrere den bredde og dybde, som nu kendetegner den danske militærhistoriske interesse og forskning.

Stig Roar Svenningsen udnytter sin dobbelte baggrund som geograf og historiker til at vise, hvordan den danske hærs behov for grafisk afbildning af terrænet har påvirket udviklingen af danske kort gennem mere end 250 år. Kortene skulle gøres egnet både til planlægning af operationer og til den efterfølgende taktiske føring på kamppladsen. Kortene skulle derudover kunne støtte uddannelse af kadrerne. Svenningsen analyserer, hvorledes kortene udvikler sig under inspiration fra udlandet, fra den parallelle udvikling i akademisk civil korttegning, fra tabet af Norge, samt af krigene og den hæerteologiske udvikling.

Indflydelsen af en ekstremt hurtig og dynamisk udvikling på et antal felter, her marineteologiske, er et centralt element i min egen artikel om den britiske flådes udvikling af en operativ koncept for en kamp mod den tyske flåde i Nordsøen op til krigsudbruddet i sommeren for hundrede år siden. Perioden er de ni år, der indledtes i foråret 1907 og blev afsluttet med Jyllandslaget. Artiklen bringes på grund af de ledende britiske marinehistorikers konstatering af, at det er første gang, at der er fremlagt en så overbevisende tolkning af kildegrundlaget. Den bringes her i dette tidsskrifts mere liberale ramme, så argumentationen ikke skal begrænses til de 12.000 ord, som er det maksimale i de relevante engelsksprogede tidsskrifter. Artiklen er på engelsk, fordi de fleste interesserede næppe kan læse dansk, og fordi teksten så hurtigt kan stilles til rådighed via kommissionens hjemmeside. For den danske læser er det muligvis relevant, at det var det aldrig konsoliderede resultat af udviklingen, der gjorde det muligt for Danmark at opretholde neutraliteten under Verdenskrigen.

Jakob Brink Rasmussens artikel er en gennemarbejdning og udbygning af hans med rette meget roste specialeafhandling fra 2013. Artiklen viser, hvordan det er muligt at analysere et operativt forløb, når der gives en næsten ubegrænset adgang til de indsatte enheders kildemateriale. Emnet er den danske FN-indsats under den første fase i serien af jugoslaviske opløsningskrige i 1990'erne. Det blev den danske hærs indledende indføring i de mere end tyve år efter Den Kolde Krig, hvor kompliceret international indsats var blevet hovedopgaven. Artiklen følger, hvordan den danske styrke modnedes og skabte en meningsfuld hverdagsindsats på trods af det åbne modsætningsforhold mellem på den ene side FN's

ramme og på den anden side virkeligheden i operationsområdet. Det er det hidtil eneste af sådanne studier vedrørende den danske indsats i 1990'erne.

På trods af en omfattende litteratur om den danske erfaring i Afghanistan igennem mere end ti år, er der endnu ikke givet en kildeadgang, der ville muliggøre en tilsvarende analyse af denne operation, den danske hærs længst varende kampindsats siden Den Store Nordiske Krig. Imidlertid gør den omfattende internationale litteratur, der er ét resultat af Vestens tilstedeværelse i landet, at en del af grundlaget for en undersøgelse nu findes. Derfor har tidsskriftet bedt David Vestenskov om at give sin analyse af de centrale dele af denne omfattende litteratur. Denne sommers og efterårs udvikling i landet viser, at Afghanistans historie ikke er afsluttet, om end Vesten næppe ønsker ansvaret for den næste fase af forløbet.

Michael Hesselholt Clemmesen, redaktør